

Kittilän kunnan lausunto TE-palvelut 2024 – lakiluonnoksesta

260/14.07.00/2022

Khall 21.06.2022 § 243

(Lisätietoja: Vs. hallintojohtaja Antti Jämsén, puh.040 653 0774)

"Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin.

Vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtiosuustehtävän.

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä.

Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuun siirtyessä kunnille, olisi niillä nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat tehokkaasti työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Poikkeuksena olisivat työ- ja

elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osaluopaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumotaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta.

Tausta

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman toteuttamiseen. Hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen ja työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin. Syyskuussa 2020 pidetyn hallituksen budjettiriihen päätösten mukaan hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset.

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Ensimmäisenä toimenpiteenä käynnistettiin 1.3.2021 työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeilukunnat vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden tarjoamisesta.

Kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022–2024. Samalla hallitus päätti jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille.

Hallitus linjasi, että siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä.

Linjauksen mukaan valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin sekä työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktivoinnin välinen kytkös poistettaisiin. Valtio ja kunnat jakaisivat työvoimapalveluiden rahoitukseen liittyvää kustannusvastuuta, jolloin turvattaisiin kuntien kannusteet järjestää palveluja myös heikommassa työmarkkina-asemassa oleville.

Tavoitteet

Työvoimapalveluiden järjestämistä vastaavaan siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia.

Yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on kannustava rahoitusmalli. Tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehti-

maan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

Linkit

<https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus> - TE-palveluiden uudistaminen 2024 -sivusto

<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM011:00/2022> - Valtioneuvoston hankeikkuna

<https://tem.fi/sv/reformen-av-arbets-och-naringstjansterna-2024> - Webbplats för reformen av arbets- och näringsstjänsterna 2024

Liitteet:

Esitysluonnos julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.pdf - Esitysluonnos 6.5.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi 27. kesäkuuta 2022 klo 9.00 mennessä. Lausuntoja voi antaa lausuntopalvelu.fi-sivustolla.

Esitys viimeistellään saadun palautteen pohjalta ja se on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. Kunnille palveluiden järjestämismvastuu siirtyisi vuoden 2024 aikana.

Lisätiedot:

hallitusneuvos Jan Hjelt, TEM, p. 0295 048 940

erityisasiantuntija Simo Mentula, VM, p. 0295 530 184 (rahoitus, kannustinmalli)

budjettineuvos Tanja Rantanen, VM, p. 0295 530 338 (rahoitus)

finanssiasiantuntija Unna Heimberg, VM, p. 0295 530 280 (kuntien rahoituslaskelmat)

hallitusneuvos Minna-Marja Jokinen, VM, p. 0295 530 018 (järjestämismvastuu)"

Kunnanjohtaja:

Kittilän kunta toteaa lausunnossaan seuraavaa:

1. Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämismvastuun tulee olla kunnalla

TE-palvelujen siirto kuntiin on laaja tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan huomioimalla kuntien työjako ja alueelliset erityispiirteet.

Näin mahdollisesta kuntien edellytykset hyödyntää kuntaekosysteemiä ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet. Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämismvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita.

Kun järjestämisvastuu on kunnilla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Vaikuttavan toiminnan näkökulmasta on keskeistä, että työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden yhteensovittaminen tehdään mahdollisimman joustavaksi. Kuntapohjaisen mallin etu on välitön yhteys muihin palveluihin ja kunnan tuloihin, kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla.

Mahdollisessa järjestämisvastuun antamisessa kuntien yhteistyöorganisaatiolle tulee huolehtia tarvittavan kuntayhteistyön, vuorovaikutuksen ja palveluyhteistyön, kuten hyvinvointialueiden kanssa tehtävästä yhteistyön edellytyksistä.

Yhteistyöorganisaation järjestämisvastuussa on edellytettävä kuntien yhdenvertaisuutta ja kunnan itsehallinnollisen aseman huomioimista.

2. Vaatimuksessa 20 000 asukkaan työvoimapohjasta on oltava joustavuutta

Vaatimuksessa 20 000 henkilön työvoimapohjasta on huomioitava alueiden erilaisuus ja siihen on sisällytettävä tarvittavaa joustavuutta.

Työvoimapohjavaatimuksessa on painotettava ja mahdollistettava nykyisten työssäkäyntialueiden kansainvälisyys, kuten Lapissa Ruotsin ja Norjan kanssa.

Lainsäädännöllä on mahdollistettava Lapin, Ruotsin ja Norjan rajakuntien työvoimapalveluiden paikallista väestöä palveleva ja tuottava palvelujen organisointi, asiakaslähtöisyys ja yhteistyö.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta lähipalveluina.

Kuntaekosysteemin tunnistaminen ja huomioiminen tuo synergiahyötyjä

Järjestämisvastuu on organisoitava siten, että TE-palvelut voidaan integroida saumattomasti kuntien muihin tehtäviin ja pystytään parhaiten hyödyntämään kuntien vahva paikallistuntemus ja toimijoiden ketteruus.

Kunnassa tunnetaan hyvin eri työnhakijat, työvoimaa tarvitsevat yri-

tykset, koulutuksen järjestäjät sekä paikalliset kolmannen sektorin toimijat. Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuvat, tarvitaan kunta-ekosysteemin eli kokonaisuuden ymmärrystä ja huomioimista.

Kokonaisuudessa tulee huomioida myös kuntien ennaltaehkäisevä hyte-työ sekä yhdyspinnat hyvinvointialueiden palveluiden kanssa. Lisäksi lain tulee mahdollistaa kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö pienissä kunnissa.

Työvoimapalvelut ovat monen osan kokonaisuus. Eri osien johtamisessa tulee huomioida, onko niitä tarkoituksenmukaista johtaa läheltä vai kaukaa. Mikäli eri osia johdetaan maantieteellisesti kaukaa tai toisistaan hajallaan, paikallistuntemus vähenee ja kokonaisuuden johtaminen vaikeutuu. Uhkana on silloin myös lähipalveluiden merkityksen hämärtyminen erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten osalta.

Uudistuksen on mahdollistettava joustavan ja asiakaslähtöisen työskentelytavan toteuttaminen. Vahvan paikallisosaamisen ja verkostojen hyödyntämiseksi ei lainsäädäntö saa ohjata toimeenpanoa liian tiukkaan.

Maakuntaliitoilla voisi tietyillä alueilla olla puolueettomana toimijana selvittelijän tehtävä toimivan uudistuksen aikaansaamiseksi.

Hyvinvointialue-kunta -yhdyspintojen tunnistaminen ja huomioiminen

Erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla on tärkeää saada palveluketjujen asiakaslähtöisiksi yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Työttömien terveystarkastukset ovat tärkeä osa kuntouttavan työtoiminnan prosessia. Myös ulkomaalaisten kotouttaminen ja kuntouttava työtoiminta edellyttävät yhdyspintojen tunnistamista ja huomioimista palveluiden järjestämisessä.

Työttömien työnhakijoiden määrä alenee koko ajan. Vaikeasti työllistettävien palvelut, kuten kuntouttava työtoiminta, on toiminut hyvin, minkä vuoksi sen toimivuus on varmistettava kuntouttavan työtoiminnan siirtyessä hyvinvointialueille.

Kuntakokeilun aikana kunnissa on järjestelty fyysisiä työtiloja ja joustavasti käytettäviä etätyöpisteitä ja siksi on huolehdittava, että uudistuksessa saadaan riittävät ja toimivat tilaresurssit.

Kuntakokeilussa ”työllisyystiimin” yhteiset tilat on koettu toimiviksi ja asiakkaat saavat palvelut samasta pisteestä. Lisäksi asiakastapaamisia voidaan järjestää liikkumalla asiakkaan luo esimerkiksi kylätalolle.

Työllisyyspalveluissa jokaisen ammattikunnan tulisi tehdä kotikäyntiä ja huomioida työnhakijan lisäksi koko perhe. Digitaaliset palvelut täydentävät lähipalvelua, mutta eivät yksistään riitä varsinkin vaikeasti työllistyvien palveluissa. Työttömien kohtaaminen ja diagnoosiointi tarvitsee säännöllisesti lähitapaamisia, jotta saadaan varmemmin oikea kuva työttömän tilanteesta.

Yrityspalveluihin liittyvät tehtävät, elinkeinojen kehittäminen ja elinvoimatyö ovat kuntien perustyötä ja pienissä kunnissa tunnetaan hyvin yritykset ja niiden tarpeet. Kuntakokeilussa on ollut mahdollisuus kokeilla mm. starttirahatyötä ja yhteistyö yrityspalvelun, elinkeinoasimiesten ja yritysneuvojien kanssa on ollut hedelmällistä ja näitä käytäntöjä tulisi pystyä jatkamaan.

Koulutus/osaamisen kehittämismahdollisuudet on turvattava kaikille ja siksi oppilaitokset tai niiden sivupisteet ovat tärkeitä pienissä kunnissa. Lisäksi tarvitaan uusien koulutusmallien kehittämistä yritysten tarpeisiin työllisyyden edistämiseen olemassa olevien mallien hyödyntämisen ohessa muun muassa oppisopimuskoulutuksen osalta.

3. Rahoitus

Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä.

Valtion on huolehdittava, että uudistuksen kustannukset korvataan kunnille täysi-määräisesti. Tilannetta on tarkasteltava uudelleen kustannusten kasvaessa tulevaisuudessa.

Valtion tuettava alueiden vahvuuksia ja hyödynnettävä niitä, kuten Ruotsissa, jossa investoidaan pohjoiseen 98 Mrd euroa.

Lapin kaivospaikkakunnilla on otettava käyttöön kuntien ja valtion KAL –sopimukset (kaivos, asuminen ja liikennesopimukset), joilla mahdollistetaan Lapin tuottavat investoinnit, työvoima, asumisen edellytykset ja infrastruktuuri.

Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla.

Ei tule rakentaa mallia, jossa kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen. On varmistettava, että myös pienet kunnat saavat tasapuoliset laadukkaat palvelut.

Myös hyvinvointialueiden rooli ja kannusteet suhteessa kuntiin vaatii avaamista muun muassa pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan pe-

rusosan osalta. Myös hyvinvointialueille tulee olla tehokkaat kannustimet edistää sosiaali- ja terveystalvveluja saavan työttömän työllistymistä.

Koska kyseessä on iso ja merkittävä uudistus, tulee sen vaikutuksia arvioida saatujen kokemusten pohjalta. Työttömyysturvan tasoa tulee pystyä arvioimaan ja tekemään muutoksia, mikäli se ei kohtele kuntia tasapuolisesti tai ei kannusta riittävästi.

- **Palkkatuki** on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.
- On epäselvää, voiko työvoimaviranomainen toimia hankkeiden hallinnoijana esimerkiksi ESR-rahoituksen osalta.
- Esitys ei huomioi riittävästi yhdistysten ja yritysten roolia ja merkitystä toimijoina. Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu tiiviisti kuntaekosysteemin kokonaisuuteen.

4. Henkilöstöresurssit ja henkilöstön siirto

Esityksen mukaan henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella uuden työnantajan eli kuntien palvelukseen. Liikkeenluovutus tarkoittaa sitä, että henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä uuden työnantajan palvelukseen ja säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteisiinsa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Kunnille tulee tarjota tukea erilaisten työkuulttuurien tunnistamiseen ja yhteensovittamiseen, jotta uudistuksen jälkeen työllisyyspalvelujen henkilöstö pystyy tuottamaan palveluja yhdessä uudella tavalla. Lisäksi henkilöstön jaksaminen muutoksessa tulee varmistaa.

Lisäksi tulee selvittää, miten kunnan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpaatoiminta kytkeytyvät työllisyyspalveluihin.

5. Tietojärjestelmät

Viranomaisen toiminnassa lähdetään yleensä siitä, että rekisterinpitäjyys seuraa järjestämistä vastuuta. Lakiehdotuksen perusteella vastuukysymykset henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa jäävät epäselviksi, minkä vuoksi tietosuojan huomioiminen on oleellista.

Tietojärjestelmien yhteensovittamisen kustannuksista ja arviota esimerkiksi tarvittavista koulutuksista ei ole avattu ja arvioitu. Riittääkö käytettävissä oleva aika siihen, että tietojärjestelmät saadaan valmiiksi ja asiakas saa hänelle kuuluvat päätökset, korvaukset ja palvelut ajallaan.

On varmistettava, että esimerkiksi matkailukunnat saavat riittävät tiedot pysyvästi vapaa-ajanasunnoissa asuvista asukkaista, mikä ei ole tällä hetkellä Digi- ja väestötietoviraston tulkinnan mukaan mahdollista. Näin matkailukunnat eivät saa tarvittavaa tietoa asukkaistaan voidakseen kehittää kunnassa asuvien palveluja.

Valtion ohjaus

Uudistuksen tulee edistää kunta-valtio -suhteen vuorovaikutteisuutta.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.
